

uusi invalidi

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto ry:n sosiaalinen uudistuslehti 3/2018

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto ry 70 vuotta

Pääkirjoitus 3/2018

Tapaturma- ja Sairausinvalidien liitto 70 vuotta vammaisten asialla

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto perustettiin 1948. Sota oli päättyneenä kolme vuotta aiemmin. Rintamalta palanneet miehet alkoivat sopeutua siviilielämään rakentamaan sodan vaurioitamaa yhteiskuntaa.

Sodan päättyminen 4 vuotta ennen Liiton perustamista merkitsi yhteiskunnallisen ilmapiirin syvällistä muutosta. Ennen sotia ja sotien aikana mielipidevankeina vankiloissa viruneet vapautettiin.

Vuoden 1918 valkoisen terrorin ja 1930-luvun työväenliikkeeseen kohdistuneen poliittisen väkivallan tilalle tuli demokratian ja kansalaistoiminnan laajeneminen koko yhteiskunnassa. Ammattiyhdistysliike alkoi toimia vapaasti. Vapaammat olot mahdollistivat työtapaturmissa ja ammattitauoissa vammautuneiden etujen ja oikeuksien puolustamisen.

Liiton toiminnan käynnistysvaiheessa oli mukana tuon ajan sodan jälkeisen kauden sosiaaliturvan, työttömyys-, sairausvakuutus- ja tapaturmavakuutusturvan kehittämiseen sitoutunut sosiaalipoliitikkojen parhaimmisto.

Järjestö nojasi alkuvuosiin vahvasti sekä poliittiseen että ammatilliseen työväenliikkeeseen pitämällä niiden puolia, joiden sairastuminen ja vammautuminen heikensivät toimeentuloturvaa.

Tämä perinne on jatkunut näihin päiviin saakka. Tapaturma- ja sairausinvalidien toiminta monipuolistui myöhemmin vuosikymmeninä niin, että muutoinkin kuin työtapaturmissa vammautuneet ja pitkäaikaissairauden vuoksi toimintakyvyn alenemisesta kärsivät ovat päässeet järjestön jäseninä mukaan vammaisten ja pitkäaikaissairaiden edunvalvontaan.

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto on ajanut ponnekaasti perusterveydenhuollon maksuttomuutta, minimisosiaaliturvan kohentamista, vammaisiin ja pitkäaikaissairaisiin kohdistuvan syrjinnän lopettamista.

Liitto on organisoinut vapaaehtoistoimintaa sosiaalivakuutuksen muodossa toimimaan välittäjänä vammaisten ja monimutkaistuvan byrokratian viidakossa samalla kun aktiivinen pyrkimys vai-

uttaa sosiaali- ja terveysturvaa koskevien lakien ja asetusten valmistumiseen on ollut keskeinen osa toimintaamme liiton perustamisesta alkaen.

Soteuudistuksen kulisissa rynnivä terveysbisneksen vallan kasvu on saanut liittotamme ankaraa kritiikkiä. "Valinnanvapauden" kaapuun puettu terveysbisneksen vallankaappausyritys ja sen torjuminen on noussut poliittisen taistelun keskiöön myös eduskunnassa.

Asetelma, jossa pientuloisten terveysmaksuja ja kynnystä päästä palvelujen piiriin on nostettu, on johtanut terveyserojen kasvuun. Pientuloiset maksullisia palveluja käyttävät ovat sairaampia ja kuolevat nuorempina kuin turvatummasa sosiaalisessa asemassa olevat, maksuttomia palveluja työterveyshuollon kautta käyttävät. Solidaarisuuden periaate on heikentynyt viimeisten 20-30 vuoden aikana. Tilalle on tullut terveys- ja hoivabisneksen edistäminen.

Tapaturma- ja sairausinvalidien liiton julkisen profiilin

näkyvämpi esillä olo on osaltaan vaikuttanut vammaisliikkeen vahvistumiseen. Joukkovoima-liikkeen taakse on organisoitunut laaja vammaisjärjestöjen yhteisrintama.

Edessämme on iso haaste uusien vammaisryhmien ja nuoremman sukupolven laajamittaisessa herättämisessä valvomaan etujaan. Pääministeri Sipilä puhui juuri Ylen lauantaivieraana vammaisten asemasta työelämässä ja siihen liittyvän sosiaaliturvan ja työpalkan välisen suhteen ongelmista.

Ongelman ratkaisu on yksi nykyhallituksen kärkihankkeita. Ongelma on ollut olemassa vuosikymmeniä, ja työelämän kehitys viime vuosikymmeninä on vain pahentanut ja monimutkaistanut sitä. Aihe on myös ollut vuosikymmeniä eri hallitusten ratkaisulistalla, mutta edes kunnollista päänavautta ei ole vajaatyökyisten asemaan työmarkkinoilla saatu aikaan.

Näyttää siltä, että ministerien julkinen retoriikka ja eri hallinto-organisaatioiden sisäinen ja keskinäinen byrokratia ovat kykenemättömiä ratkomaan monimutkaistuvia ongelmia.

Osallisina ongelmien monimutkaistumiseen on kuntien ja TE-toimistojen yhteistyön ja tiedon kulun ongelmat. Näyttää siltä, että vammaisten työelämäoikeuksien sekaankin yrittää tunkea voiton tavoitteluun tähtäävä bisnes, jossa ääri-ilmiöt ovat perinteisesti olleet ihmiskauppan kaltaisia.

Vammaisjärjestöille tulisi saada neuvottelu-oikeus valtiovalan suuntaan vajaatyökyisten työelämäoikeuksien parantamisessa. Järjestöjen yhteinen asiantuntemus voisi tuoda tervettä järkeä hallituksen aktiivimallisekoilujen tilalle. Näin voisimme päästä siihen, että vammaisten oikeudet työelämässä, palvelujen asiakkaina ja sosiaalietuuksien saajina kohenisivat YK:n vammaisten oikeuksien sopimuksen hengen ja kirjaimen mukaisesti.

Antti Holopainen

Tapaturma- ja sairausinvalidien liiton puheenjohtaja

Näkökulma: Kaija Kiessling

Arvoista puhuvat

Meille hoetaan jatkuvasti, että olemme osa läntistä arvoyhteisöä, kuulumme länteen, arvomme ovat läntistä. Mutta mitä ne läntiset arvot ovat saaneet maassamme aikaan?

Se mahdollistaa jopa sen, että samaan aikaan kun eläkekeitä jäädytetään tai pienennetään hallituksen toimesta, ovat hallituksen omat palkkakulut nousseet 22%. Se merkitsee yhteensä 1,2 miljoonaa euroa. Siis lisää hallituksen palkkakuluihin! Niistä ei ole leikattu.

Perustuslaki määrittää mm. sen, että ihmisiä on kohdeltava yhdenvertaisesti ihonväriin, asuinpaikkaan, ikään, uskontoon katsomatta. Mutta mitä yhdenvertaisuutta on rakennettu kilpailutusilla? Kaikkea mah-

dollista hallitus kilpailuttaa. Jopa vanhuksat ja lapset, sairaat ja monivammaiset ovat kauppatavaraa vuonna 2018. Vammaisten kodit ovat kilpailutuksessa, vammaisten ja vanhusten kulminen on kilpailutettu, vanhusten, vammaisten ja lasten hoito on kilpailutettu. Läntinen arvomaailma sallii siis palata takaisin aikaan, jolloin ihmisiä myytiin huutolaisina. Kuka halvimmalla lupasi ottaa hoitoon, hän sai.

Kela-taksia joutuu pahimmillaan odottamaan tunteita. Lääkäriin pääsy epäonnistui ja jokeriksi jäi vain uusi lisämaksu käyttämättä jääneestä varatusta ajasta vastaanotolle. Tai koululaisella jää tunteja pois opetuksesta, kun istuu pyörätuolissa pihalla tai tienposkessa,

ja odottaa sitä kuljettajaa. Vanhemmat ovat töissä ja luottavat, että lapsen kuljetus toimii, mutta se ei toimi. Varmimmin toimii vain ministerien Audit jotka kyydittävät heitä. Tämäkö on sitä läntistä arvomaailmaa?

Edelleen pätevä sanonta on, että yhteiskunnan inhimillisyyden taso ja sen arvomaailma on luettavissa suoraan siitä, miten se hoitaa ja huolehtii lapsistaan, vanhuksistaan ja vammaisista. Suomessa tuo paljastaa selvästi sen, miten tämä läntinen arvomaailma kohtelee maamme kansalaisia. Miten hallitus on ratkaissut omat palkkansa, mutta jättänyt apua tarvitsevat lähes oman onnensa nojaan. Onko se sitä läntistä arvomaailmaa, jonka perään jatkuvasti huude-

taan.

Jos se kehitys, jonka ratkaissamme jo vuosikautia olleet, perustuu länsimaiseen arvoihin, haluan niiden arvojen romuttamista mitä pikimmin. Ne eivät kunnioita ihmisarvoja, eivät kansalaisoikeuksia, eivät yhdenvertaisuutta tai tasa-arvoa.

Läntinen arvomaailma rakentuu rikkaiden pönkittämiseen, heikkojen ja köyhien polkemiseen. Ne ovat arvoja ja periaatteita, joiden tilalle on nostettava reaali-politiikka korjaamaan tämän päivän vääryydet.

On palautettava ne miljardit, jotka makaavat paratiisisaarilla. Ne on otettava yhteiskunnan palveluja, eläkekeitä ja sosiaaliturvaa korjaamaan. Arvojen merkitystä voidaan mitata vain sillä,

minkälaista politiikkaa niillä harjoitetaan, ei hokemalla tyhjäänpäiväisyyksiä. Niillä ei vammaisten, vanhusten eikä lasten asemaa korjata.

Siksi en himoitse läntisiä arvoja.

Kaija Kiessling

Turun Tapaturma- ja sairausinvalidit ry
Tsil ry:n liittohallituksen varapj.

Porin "rahat ensin" -käytäntö polkee asiakkaan oikeuksia

Vammaisjuristi Jukka Kumpuvuori teki keväällä oikeuskanslerille kantelun Porin kaupungin menettelystä, jossa vammaispalvelun asiakas joutuu lähtökohtaisesti maksamaan itse ensin kuljetuspalvelumatkan ja saa vasta sitten rahat takaisin omavastuun ylittävältä osin.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on antanut 3.8.2018 ratkaisunsa, jonka mukaan Porin vammaiskuljetuspalvelujen toteuttamista ei pidetty onnistuneena eikä asiakkaan oikeuksia huomioivana.

Ratkaisussa mainitaan, että Porin sosiaalitoimen kuljetuspalveluiden järjestämistapa saattaa joissain tilanteissa vaarantaa tosiasiallisesti kuljetuspalvelujen saajan oikeuden hänelle myönnettyihin riittäviin ja kohtuullisiin kuljetuspalveluihin. Tällainen tilanne saattaa syntyä erityisesti vähävaraisilla vaikeavammaisilla palveluiden käyttäjillä. Myös kiireellisissä tilanteissa tai muissa äkillisissä tilanteissa vaikeavammaisella henkilöllä ei ole käytännössä mahdollisuuksia keskustella mahdollisista laskutusoikeuteen siirty-

misistä sosiaalityöntekijän kanssa.

Porin sairaus- ja tapaturmainvalidit on jo pitkään vaatinut korjausta tilanteeseen. On oltu yhteydessä päättäjiin ja saatu selityksiä ja lupauksia paremmasta. Uuteen laskutuskäytäntöön suunniteltiin vihdoin päästävän heinäkuun alusta. Näin ei kuitenkaan tapahtunut. Tuleeko käytäntö syksyn myötä muuttumaan, ei ole vielä tiedossa. Tilanne siis jatkuu toistaiseksi ennallaan.

Porin sosiaalitoimi on käynnistänyt mm. vammaispalvelulain mukaisten kyytien välityksen ja kuljetuksen järjestämisen tarjouskilpailun. Selvityksen mukaan tuleva kilpailutus tulee muuttamaan laskutuskäytäntöä, joka johtaisi nykyisen kuljetuspalveluiden järjestämistavan poistumiseen. Apulaisoikeusasiamiehen ratkaisussa kuitenkin korostetaan, että Porin sosiaalitoimen tulee jo ennen järjestelmän muuttamista huolehtia ja varmistaa, että palveluiden käyttäjien oikeudet toteutuvat.

Terttu Elomaa Porissa taksi kulkee, mikäli lompakosta löytyy rahaa.

Lahdessa tapahtunutta

Kesä on ollut helteinen myös Lahdessa. Yhdistyksessä on tehty perinteiset retket. Kiveriö-Kärpäsen eläkeläisten kanssa näimme Pesäkallion kesäteatterissa 80 päivässä maailman ympäri. Elokuussa vierailimme Lahden Seudun Invalidien kesäkodilla Sarvikuutissa. Bocciapelin hävisimme, mutta hyvä seura ja ruoka pelastivat tapahtuman.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä kokoontui Lahdessa 28. elokuuta. Järjestimme kaksi pyörätuolia joita edustajat ja muut paikalla olijat voivat kokeilla. Todettiin Lahden ydinkeskustassa löytyvän monia esteellisiä paikkoja. Iltatilaisuudessa olimme mukana työllisyyskysymyksissä.

TSIL:n 70-vuotisjuhlaseminaari pidettiin LINKin tiloissa. Sari Laiho ja Antti Holopainen kertoivat liiton historiasta ja nykypäivän haasteista. Sari toi myös terveiset Porin SuomiAreenasta, jossa olimme liittona hyvin esillä.

Juhlaseminaarin vieraina oli yhteistyökumppaneita kuten Joukkovoima, Lahden Eläkeläiset ym. Kaikki olivat erittäin kiinnostuneita ja vilkasta keskustelua syntyi. Vaikka henkilömäärä oli vain parikymmentä, niin voi todeta, ei määrä vaan laatu luo kunnon tilaisuuden. Kahvi ja kakut maistuivat, monille riitti vielä kotiin viemisiäkin.

Lahdessa menttiin sekaisin Cheekin päätöskonserteista, joissa kävi kahtena iltana 30 000 henkeä mäkimon-

Lahdessa järjestettiin Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto 70-vuotta -paikallisseminaari.

tussa. Pyörätuolipaikkoja oli 10 kpl/tilaisuus, kuulemani mukaan nekään eivät oi-

kein toimineet. Perusteena vähälle paikkamäärälle oli rinnemaasto. Seli, seli.

Kohti uusia haasteita, vie tiemme. Hyvää syksyä.
Ritva A Korhonen

Tapaturma ja Sairausinvalidit 70 vuotta – Arvomuuotos suunnan osoittajana

Sodan jälkiä korjaamassa - SNS-osastosta Tapaturmainvalidien liitoksi

Joukko helsinkiläisiä sotainvalideja perusti 7.1.45 SNS:n Sotainvalidiosaston REA-elokuva teatteriin "yleisen tyytymättömien invalidien" -kokouksen valmistelemana. Yhdistys liittyi Invalidien Keskusliittoon.

Kun myös Turkuun, Tampereelle, Forssaan, Loimaalle, Raumalle, Ruukkiin, Oulun Paavolaan sekä Malmille syntyi työväenliikkeen arvot omaksuneita invalidien osastoja, kutsuttiin Tapaturmainvalidien liiton 1. edustajakokous 28.11.48 Säätytaloon "tavoitteena siviiliinvalidien huoltotason kohottaminen suunnilleen sotainvalidien tasolle".

Invalidihuoltolaki vuonna 1946 tarjosi tärkeimmän välineen ja liitosta kehittyi 1756-jäseninen siviili- ja sotainvalidit yhdistävä huoltajärjestö, jonka päätehtävä oli auttaa jäsenperheitä toimeentulo-ongelmissa sodassa vammautuneiden liikunta- ja toimintakyvyn palauttamisen ollessa Invalidien Keskusliiton tehtävä.

Allen Järvenpään johdolla valmistellusta työttömyys-, sairaus- ja tapaturmavakuutusten laajentamisesta tuli sosiaalipoliittisen ohjelman tavoite. Ensimmäiset puheenjohtajat olivat 1948-1956 helsinkiläistynyt **Pauli Saarikangas** ja 1957-1961 Suomen paras työtapa- turma-asiantuntija Allen Järvenpää (myöh prof).

Olympialaisten virvokemyynti sotkee invalidien järjestötoimintaa ja yhtenäisyyttä

Invalidien Keskusliitto sai järjestelytoimikunnalta mm. erityisoikeuden Coca-Colan yleisömyyntiin, joka ylimitoitettujen odotusten ja lainan ja järjestelyvaikeuksien vuoksi johti liiton lähes konkurssiin. Tällöin taloussotkuihin sekaantumattomasta liitostamme tuli IK:n toimimattomuuden korvaava vammaisjärjestö, ja palkattomana sihteerinä/toiminnanjohtajana toimi turkulainen **Vilho Lankinen**. 1955 liittokokous asetti tavoitteeksi invalidihuoltolakien yhdistämisen yleiseksi sosiaalivaikutuslaiksi.

Turun ja Helsingin yhdistysten lehdet yhdistettiin liiton Uudeksi Invali(i)diksi. Liiton toimisto aloitti Humalistonkatu 5:ssä ja toimistonhoitaja **Olavi Wileniukselle** alettiin maksaa pientä palkkaakin. Puheenjohtaja Allen Järvenpää ja **Lauri Myllymäki** valmistelivat lakien yhdistämisen periaate- ja sosiaalisen ohjelman. Jäsenluku lähestyi jo kolmeentuhatta 1959.

Tapaturma- ja sairausinvalidiliitoksi ja lomakodin alkurakentaminen talkootyönä

Tapaturmien hoidon ja ehkäisyn rinnalle kansansairauksien kanssa elämisen helpottamisesta tuli jo 1960-luvun alkuvuosina painopis-

tealue, joka edellytti nimen tarkentamista Tapaturma- ja Sairausinvalidien Liitoksi (TSIL) vuonna 1962.

Sairauksia ehkäisevää virkistystä ja kuntoutusvalistusta silmälläpitäen 1967 Lautsiasta vuokratulle hehtaarille suunniteltiin ja talkoovoimin rakennettiin 20-paikkainen oma lomakoti. Näin taloudellisesta rasitteesta tuli toivottu talouden tuki.

Hallintomalli (valtuusto ja hallitus) 3 vuoden liittokokouskausiin vakiintuivat. Valtuustoa johti 1973-1993 yhteistyöjärjestömme Kansan Raittiusliiton pääsihteerinä **Allan Kaspio** ja 1993 eteenpäin **Pauli Toikka**. Työväenpankin johtaja **Leo Kaspio** lainoitti rakennusvaiheita ennen RAYta.

Liiton toimisto muutti 1964 Mäkelänkatu 15:een (Keiteleentie 1), jossa vuokralaiseksi tuli kukkakauppa. Kuntaliitoksena Helsinkiin yhdistetty Malmin yhdistys hajosi omistuseriöihinsä ja menetti liittokokousareenanakin 1961 ja 1967 käytetyn ison toimitalonsa. Useat osastot eri puolilla Suomea hankkivat 1960-1970-luvulla joko toimitilan ja/tai kesänviettopaikan. Osastoluku kasvoi 17:ksi ja jäsenmäärä selvästi yli 3000.

Lomakotitoiminta käynnistyy, johto nuortuu ja akateemistuu, mielenosoituksista näkyviä

Vähäjärven lomakoti aloitti toimintansa 1.1.1970. Sittemmin 4-vaiheisena toteu-

Liitto on ollut aktiivisesti mukana mielenosoituksissa.

tettuun laajennusrakentamiseen saatiin RAY:ltä (nyk Stea) merkittävää ja pysyvää tukea, joka mahdollisti mm. vammaisille toimivamman uima-altaan ja hissien rakentamisen sekä kokolattiamattojen poiston.

Alkuvuosikymmenten asiantuntija- ja ay-aktiivi-kansanedustajajohto palkkasi harvat työntekijänsä pääosin ikäisistään ay-, järjestö- ja puoluetoimitsija-aktiiveista, kuten 1968-1982 tj. **Martti Jokisen**.

1973 puheenjohtajaksi valittiin 23-vuotias lääketieteen kand. (nyk. terveydenhuollon emeritusprof.) **Juhani Lehto**. Uusi kansanterveyslaki mahdollisti laajenevien julkisten palvelujen ensisijaisuuden ja maksuttomuusvaatimuksen. Mielenosoituksista ja päättäjille toimitetuista joukkoadresseista tuli näkyvin väline taistelussa vammaisten oikeuksien puolesta. Seuraava puheenjohtaja, Kelan tiedottajana toiminut, **Ilpo Halonen** joutui tehtävään Lehdon asepalveluksen alkaessa 1977. Kehittyminen vammaisten ja sairaiden monipuoliseksi etujärjestöksi alkoi molempien aikana huolimatta keskinäisistä poliittisista ristiriidoista. Osastojen määrä nousi 19:ään ja jäsenluku lähenei 4000:tta.

Lakiuudistuksen lähemmäs tasa-arvoa ja subjektiivisiakin oikeuksia

YK:n vammaisten vuosi 1981 palautti suhteita sosialistimaihin, erityisesti Viroon. DBI:n perustamisessa olimme mukana. Invalidihuoltolain ajantasastaaminen vammaishuoltolailla laajensi vammaisen oikeuksia, myös osittain maksuttomiin apuvälineisiin, kuljetuksiin, kuntoutukseen sopeutumisvalmennuksena, asunnon muutostöihin ja esteettömämpään liikkumiseen.

1983 **Martti Jokisen** jäätyä eläkkeelle tuli toiminnanjohtajaksi ja UI:n toimitussihteeriksi **Pertti Martiskainen** ja 1984 **Olli Salin**.

Liiton puheenjohtaja Pauli Toikka oli valmistelemasa Sairaaliiton nimeämänä uutta invalidihuoltolakia ja hänen ansiostaan siihen tuli mm. monivammaisuus-käsite, erityisvammaisryhmien huomiointi ja sopeutusvalmennuksen sisältöomärittely. Sopeutusvalmennuksella uudistettiin kuntoutuskoulutusta aktivoivammaksi.

Vammaisneuvostojen käynnistyttyä koulutimme lukuisia liittomme vammaisneuvostojäseniä. Voimavarojen kasvaessa keskusteltiin kuntouttavista vammais- palveluista, joita ei sopeutusvalmennusta lukuun ottamatta aloitettu. Lakiuudistuksia valmisteltiin paljolti eduskunnan, STM:n ja Lääkintöhallituksen tiloissa.

Poliittinen kiistely liiton tilaisuuksissa lopetettiin, vaikka ristiriitoja oli vielä muutamassa osastossa. Yhdistysluku nousi 21:een jäsenluvun kasvun pysähtyessä alle 4000:een.

Pankkiromahdus ja lama käänivät sosiaaliturvan kehityksen sen puolustamiseksi

Sote-lakiuudistukset eivät toteutuneet kapitalismilaman niellessä sotu-varat niiden pelastamiseksi. Aiempi toiminnanjohtaja Olli Salin valittiin uudeksi puheenjohtajaksi. Lomakodissa ja yhdistyksissä aktivoitiin jäsenistöä ja ikääntyneiden syrjäytymistä hidastettiin koulutusmateriaalein.

Mielenosoituksista tuli entistä tärkeämpiä ja näkyvämpiä. Keskiytettiin liiton olemassaolon ongelmiin. Vaukuttamista kehitettiin ja tuettiin paikallisesti sekä alueellisesti painottuen toimeentulo vaatimuksiin. Lisääntyvää

Liitolla on ollut monipuolista kurssitoimintaa. Tässä porilaisia Ote elämästä-kurssilla 1998.

Liiton lomakotia Hauholla on rakennettu talkoovoimin kolmella eri vuosikymmenellä. Kuvassa lomakodin B-osan harjannostajaiset 1972.

ja monimutkaistuvaa tietoa pyrittiin tuottaa selkokielisellä.

Jäsenkoulutettavien määrä kasvoi. Liiton talous vaikiintui uuden lomakodinjohtajan Tarja Västilän ansioista. Työntekijöiden toimenkuvia ja vastuuta laajentamalla selvittiin talouden tasapainoon. Liiton ja Helsingin seudun yhdistys ostivat Tapaturmavammaosäätien osittaistuella Kulmavuorenkatu 5:stä Vammaisten Lasten tuelta liikuntavammaisille sopivimmat tilat, joihin tehtiin peruseremontti. Osastojen määrä vaihteli ja väheni (21-18) ja jäsenistön keskiikä nousi.

Liitto on kuin jäsenensä – elinikä kasvaa muttei lannistu

Uusi puheenjohtaja, loimaa-lainen **Jorma Eloranta** aloitti 2005, perehtyi nopeasti teh-

täviinsä ja loi pohjaa yhdistysverkoston kehittämiseksi. Samalla henkilöstövajaus korjaantui. Turun yhdistyksen jäsenyys vuodesta 1982 ja vastuutehtävät muissakin yhdistyksissä mahdollistivat onnistuneen vaihdon.

Toiminnanjohtajaksi Kulmavuoren toimistoon valittiin 2006 sosiaali- ja järjestösihteerinä toiminut **Marja-Leena Kalkkinen**, jonka työpanoksesta yhä suurempi osa sovittiin tehtäväksi kouluttajana Vähäjärvellä ja Uusi Invalidi-lehden toimitussihteerinä. Marja-Leenalla on laaja-alainen sosiaali- ja terveysturvan tuntemus, joka auttoi yhdistysverkoston luomisessa, tukemisessa sekä toimittaja-kokemusta, jolla lehden formaatti muuttui monivärisemmäksi.

Jorma Elorannan jälkeen 2011 puheenjohtajaksi valittiin lahtelainen **Antti Holopainen**, jolla on lääkärin

ammattin lisäksi kymmenien vuosien laaja-alainen sote-koulutus ja kokemus sekä yhteydet alan järjestöihin Terveysturva-kollektiivin alkuoppeineen. Antti on vastuhenkilö ja työllistetty asiantuntijana monissa valtakunnallisissa ja kunnallisissa tehtävissä sekä järjestöissä.

Marja-Leena Kalkkisen siirryttyä eläkkeelle 2016 lopulla, valittiin uudeksi toiminnanjohtajaksi **Sari Laiho**. Sarilla on laajat sosiaaliset ja ammatilliset verkostot, jotka auttavat liiton tunnettavuutta. Sari Laiho valittiin 2018 Vammaisfoorumin puheenjohtajaksi.

"Muutos on välttämätön" – Kenen ehdoilla ja eduksi?

Sote-edunvalvonta oli liiton päätehtävä alusta alkaen. Painopiste- ja nimitysmuutoksia on sittemmin tehty.

Valtakunnallista edunvalvontaa (nyk. lobbausta) tehtiin varsinkin 1970-luvulta lamaan asti eduskunnan tiloissa osallistumalla tuolloisten nimeään muuttaneiden työväenpuolueiden sote-valmistelutyöhön, kansanedustajien auttamiseen ja sittemmin myös kansalaisaloitteisiin.

Terveysturva ja liitto verkostoituivat ja valmistelivat aloitteiden ohella vaihto- ja varjobudjetteja, jotka nyt ovat lähes kaikkien puolueiden työvälaineitä. Palvelujen maksuttomuudesta on tingitty ja hyväksytty käyttäjien osavastuu varallisuus-

rensa rajoissa sekä yksityiset ja sote-järjestöjen palvelut julkisten täydentäjänä. Liiton edunvalvonnan tärkein osa on kuitenkin edelleen sote-palvelujen jatkuva valvonta.

"*Harmetkohot hapset, menköön selkä poikki taakan alla, sentään elämää ma laulan, kiitän miellä kirkkahalla.*" (evssäkeet Eino Leinin Elämän koreus runosta v:lta 1915)

Valtuuston puheenjohtaja Pauli Toikan historiikkilyhenneelmä 10.3.2018 Vähäjärvelle.

Kuvat TSIL-arkistosta

KOKOUSTA JA JUHLAA, JOPA 100 HENKILÖLLE
Viihtymistäne lisäävät rantasauna ja sisäsauna takahuoneineen, sekä uintimahdollisuus vuoden ympäri. Kokoustiloihimme kuuluvat kolme kokous- ja juhlatilaa, joissa tilaisuutenne sujuvat tarjoiluiden kera joustavasti, tiloissamme on tarvittavat av-välineet ja langaton WiFi. Lomakotimme läheisyydestä löytyvät hyvät ulkoilu- ja kalastusmahdollisuudet. Käytössäsi on soutuveneitä ja pihapelejä grillikatoksen kera.
Tampereelta 54 km, Lahdesta 75 km, Hämeenlinnasta 32 km, Helsingistä 150 km

Meillä vietät onnistuneet punaposkiset pikkujoulut A-oikeuksin.

Muntsilantie 19,
14700 Hauho, Hämeenlinna
Puh. (03) 6543 124
lomakoti@tsil.fi • vahajarvi.fi

VÄHÄJÄRVEN LOMAKOTI JA KURSSIKESKUS

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto ry hakee TOIMINNANJOHTAJAA

nykyisen toiminnanjohtajan siirtyessä kohti uusia haasteita.

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto on valtakunnallinen, vuonna 1948 perustettu vammaisjärjestö, jonka päätehtävänä on monivammaisten edunvalvonta, oikeuksien puolustaminen ja neuvonta. Liitolla on paikallisyhdistyksiä eri puolilla Suomea. Liiton toimisto sijaitsee Helsingissä. Kotisivut: www.tsil.fi.

Etsimme järjestöpuolen moniosaajaa. Työnkuvaan kuuluu järjestöhallinnon ja vaikuttamistoiminnan tehtävien ohella mm. liiton tiedotus ja koulutus sekä paikallisyhdistysten ja vapaaehtoisneuvojen tukeminen. Tehtävä edellyttää hyvää yhteistyökykyä sekä valmiutta tehdä kurssi-

työtä liiton lomakodissa Hauholla. Hakijalta edellytetään talousasioiden osaamista.

Hakijalta toivotaan sosiaali- ja terveysalan koulutusta, kokemusta tai muuta alan perehtyneisyyttä sekä kiinnostusta vammaistyöhön.

Tehtävä täytetään 7.1. 2019 alkaen.

Hakemukset palkkatoivomuksineen 15.10.2018 mennessä liiton toimistoon sähköpostilla sari.laiho@tsil.fi tai osoitteeseen Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto, PL 30, 00030 IIRIS.

Lisätietoja: Puheenjohtaja Antti Holopainen, p. 0400 417 390, antti.holopainen@fimnet.fi.

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto SuomiAreenassa

Juhliva 70-vuotias Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto oli näkyvästi mukana tämän vuoden SuomiAreenassa. Porin superviikko oli paitsi tapahtumarikas myös superhelteinen. Parhaimmillaan - tai tässä kohtaa joutuu ehkä sanomaan pahimmillaan - Porin torin lämpömittari näytti +37 astetta ja tuntui, että esittelyteltassa oli ainakin yhtä lämmin. Porin yhdistyksen upea sissijoukko **Elomaan Tertun** johdolla jaksoi kuitenkin vetää hyvin läpi nuo kolme päivää, ja pysyi allekirjoittanutkin jotenkin menossa mukana.

Kaija Turusta antoi hyvän vinkin rahanpesun testaamisesta teltalla ja se osoittautuikin varsinaiseksi vetonaulaksi. Ideana oli, että isossa lasipurkissa oli vettä ja sen sisällä keskellä pienempi astia, johon kolikko yritetään saada osumaan. Helpommin sanottu kuin tehty! Aina välillä joku kuitenkin onnistui ja sai palkinnoksi liiton heijastimen ja suun makeaksi. Niin no, saattoihan käydä niinkin että palkinto tuli vaikei nyt niin olisi osunutkaan. Samalla jutusteltiin siitä minne ne rahat oikein valuvat, markkinavoimille vai minne.

Teltalla käytiin monia muitakin hyviä keskusteluja edunvalvonnan ja järjestötoiminnan tärkeydestä. Yleisesti ottaen ihmiset olivat si-

tä mieltä, että hyvällä asialla ollaan ja oikeassa olivat. Lehtiä jaettiin tehokkaasti nippukaupalla, samoin liiton esitteitä. Tietoisuus liiton ja paikallisyhdistyksen olemassaolosta vahvistui aivan varmasti.

Heti maanantaina sain ottaa haltuuni MTV-lavan Porin torilla. Onneksi tapahtuma toteutui, sillä vielä muutama päivä aiemmin uhkavia pilviä leijui ilmassa. MTV suunnitteli, että esiintymisareenani otetaan haltuun ja tilallani näytetäänkin suurvaltojen päämiehien Trumpin ja Putinin tapaamista Helsingistä. Onneksi tulivat järkiinsä, sillä minulla olisi ollut jonkin verran nieleskelemistä, jos olisin joutunut näiden herrojen tieltä väistämään.

Paikalla oli minulle erityinen merkitys, Eteläkauputorin laidalta lähdin 20 vuotta sitten suureen maailmaan. Oli hienoa olla esiintymässä juuri kotonurkilla. Vammaisuuden valokeilassa -nimisessä esityksessä testasin ihmisten asenteita vammaisuutta kohtaan.

Yleisölle jaettiin punaisia, vihreitä ja keltaisia lappuja. Punainen lappu tarkoitti "ei", vihreä "kyllä" ja keltainen "en tiedä". Heittelin yleisölle kysymyksiä liittyen vammaisiin ihmisiin, kuten esimerkiksi voivatko vammaiset ih-

Presidentti Tarja Halonen oli mukana keskustelemassa osatyökykyisten mahdollisuuksista työssä.

miset juoda alkoholia, saada lapsia tai saavatko vammaiset ilmaisia autoja. Aika hyvin yleisöllä oli asiat hallussa, väliin kerroin kokemuksia ja kohtaamisia elävästä elämästä tilaisuutta elävöittämään.

Lopuksi kysyin voiko vammaisen ihminen olla aidosti onnellinen ja ilokseni yleisöllä oli vain vihreitä lappuja esillä. Haluan uskoa että tuo tuokio antoi yleisölle ajattelun aiheita ja toivoak-

seni sen ajatuksen, että ihan tavallisia ihmisiä tässä ollaan, oli sitten jokin vamma tai sairaus taikka ei.

Telttapäivien jälkeen torstaina oli vielä keskustelutilaisuus, joka järjestettiin yhdessä Invalidiliiton, Hengitysliiton, Luovin ja Sataosaa-kokeilun kanssa. Napakymppi! - osatyökykyiset mahtavana mahdollisuutena - keskustelutilaisuudessa tuotiin esiin kuinka paljon kapasiteettia

osatyökykyisillä olisi annettavana työmarkkinoille jos vain työnantajat luopuisivat asenteistaan, joita heillä on osatyökykyisiä kohtaan. Uutisista tuttu **Marjukka Havumäki** juonsi tilaisuuden.

Yrittäjien puheenjohtaja **Mikael Pentikäinen** kannusti puheenvuorossaan yrittäjiä rohkeasti työllistämään osatyökykyisiä. Toin myös esille näkökulmaa, onko kukaan lopultakaan osatyökykyinen jos vaan oikea

Porin yhdistyksen aktiivit mukana Vammaisuuden valokeilassa -tilaisuudessa.

Keskustelutilaisuuden juonsi Marjukka Havumäki

Sari Laiho testasi yleisön asenteita Vammaisuus valokeilassa -tilaisuudessa.

tehtävä ja henkilö kohtavat. Kerroin esimerkkinä, että minä väitän olevani täysin työkykyinen toiminnanjohtajan tehtävääni, mutta esimerkiksi nuohoojan toimenkuva saattaisi asettaa hieinan haasteita.

Keskustelussa oli mukana presidentti **Tarja Halonen**, joka kertoi itsekin olevansa osatyökykyinen, koska ei kuule matalia ääniä. Miesten äänet jäävät siis usein hänetä kuulematta. Tässä kohden presidentti katsoi yleisössä olevaa aviomiestään ja toteusi Pentin sanoneen, että tässä taitaakin piillä onnellisen avioliiton salaisuus.

Tilaisuuteen sisältyi leikki-mielinen napakymppi-osio, jossa minä esitin neiti X:ää ja henkilö A:na oli Luovin johtaja **Hannu Koivula**, henkilö B:nä **Jenny Närhinen**, Myö Hostelien toimitusjohtaja ja henkilö C:nä psykoterapeutti, kouluttaja **Riitta Malkamäki**. Esitin heille kysymyksiä liittyen osatyökykyisten työllistymiseen ja vastaukset olivat niin hyviä, että heistä

oli mahdollista nostaa ketään esiin, joten valitsin heidät kaikki. Mukana oli myös Finlandia-palkitun kirjailija **Juha Hurmeen** videotervehdys, myös Luovin opiskelijat kertoivat videolla haaveistaan. Tästä tilaisuudesta uutisoi ainakin Satakunnan kansa nettisivuillaan. Molemmat esitykset olivat nähtävissä myös MTV Katsomossa.

Kaiken kaikkiaan Suomi-Areena oli huikea kokemus, joka ei olisi mitenkään onnistunut ilman Porin paikallisyhdistystä. Uskon, että tietoisuus liittomme olemassaolosta lisääntyi ja yhä useampi tietää mikä on 70-vuotias Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto ja kenen asialla se on. Lämmin kiitos kaikille mukana olleille joiden kanssa tämä ponnistus tehtiin, erityisesti porilaisille aktiiveille. Kiittää täytyy myös Porin Validia-taloa, joka majotti reissunaisen avustajineen takahuoneeseensa. Yhteistyössä on voimaa.

Sari Laiho

Heta-liiton ja JHL:n työehtosopimus uudistus tuo henkilökohtaisille avustajille palkkaratkaisun

Helmikuussa voimaan tullessa henkilökohtaisia avustajia koskevaan työehtosopimukseen tuli uusia palkkaa koskevia säännöksiä, kuten palkkaryhmät. Lisäksi tes:issä siirrytään koko maata koskeviin palkkaluokkiin 1.3.2019 mennessä. Yhteisessä infotilaisuudessa JHL:n ja Heta-Liiton asiantuntijat kävivät läpi työehtosopimuksen keskeisimpiä muutoksia.

Aluksi Heta-Liiton pj. **Jukka Sariola** kertoi, että muutoksia alettiin pohjustaa lukuisien liiton saamien pöytäkirjojen myötä. Heta-Liiton työnantajien avustajista ovat monella eri tavalla erilaisessa asemassa, koska avustaminen on kovin yksilöllistä ja eri tavalla kuormittavaa. Nyt tehdyssä uudessa työehtosopimuksen A- ja B-palkkaryhmässä eroja yritetään tasoittaa kuormittavuuden mukaisesti. Samassa poistettiin työehtosopimukseen huonosti sopivat työtehtävärajaukset ja mahdollistettiin jaksotyö myös jatkossa.

Avustajien palkat määräytyvät yleisimmin A-palkkaryhmään

JHL:n sopimustoimitsija **Veikko Lehtonen** kertoi, että oli välttämätöntä saada tes:iin mukaan tehtäväkohtainen vaatimustasopalkkaus erityisosaamista vaativiin työtehtäviin, jota ei kuitenkaan voida pitää kotona tehtävänä hoitotyönä, vaan nimenomaan vammaisen ihmisen arkeen kuuluvaksi osaksi kokonaista elämistä myös kodin ulkopuolella. Tällaiset työtehtävät vaativat avustajan opastamista työhönsä, mutta ei varsinaista erityiskoulutuksellista ammattitutkintoa. Samalla muistetaan pitää huoli avustettavan työnantajana toimivan vammaisen ihmisen itsenäisen elämän ideologia sekä kunnioitetaan hänen itsemääräämisoikeuttaan.

Heta-Liiton lakimies **Tanja Alatainio** avasi palkkaluokka **B-ryhmään** kuuluvien avustustöiden laatua ja määrää.

Pääasiassa B-palkkaluokka pitää sisällään pysyväis-

luontoisia kehoon kuuluvia vaativia työtehtäviä, jotka ovat hoidollisia (kuten katetointi).

Jos kolme seuraavista ehdoista täyttyy, avustajan palkkaus kuuluu automaattisesti B-palkkaryhmään: 1) hoidollisuus: kohdistuu kehoon ja sisältää riskejä jotka voivat aiheuttaa potilashäiriön tai on itsenäisesti suoritettava, 2) pysyvyys: tapauskohtaisesti arvioitava, toistuva työtehtävä, jolloin apu on varmistettava ajallisesti ja laadullisesti, 3) erityisosaamista TAI koulutusta vaativa tehtävä: vaatii perehdytystä, tehtävän luonne erikseen arvioitava, joka kuitenkin olisi pääsääntöisesti itsehoiton tasoista, 4) tehtävien kokonaisuus huomioitava: rajatapaukset, joissa tehtäväkokonaisuus tai muuten kaltaiset hoidolliset tehtävät voivat siirtää palkkauksen B-palkkaluokkaan.

Jos yksikin kriteeri täyttyy, voi olla että palkkaus siirtyy B-palkkaluokkaan. Rajaukset ja päätökset tehdään liittotasolla, niitä ei saa sosiaali-toimi tehdä eikä päättää.

Samalla työnantajalla voi olla eri palkkaluokissa olevia työntekijöitä, kaikki riippuu työehtosopimuksen sisällöstä ja sen määrittämisestä työtehtävistä. Siksikin kannattaa miettiä tarkkaan miten avustajapäätöstä hakee, miten se myönnetään ja miten asiat kirjataan työehtosopimukseen.

1.3.2019 TES tuo henkilökohtaisten avustajien palkat samalle tasolle koko maassa

Koska tuntipalkat ovat hyvin eritasoisia eri kunnissa, on nyt tehty tes tuomassa koko Suomen samalle viivalle avustajien palkkauksen suhteen. Nyt 1.6. voimaan tullut tes tasoittaa eroja ja 1.3.2019 aloittaa koko maata kattavan palkkauksen samaksi. Se on myös yhteneväinen ajattelun soteuudistusta ja helpottaa samassa maakunnassa olevien kuntien määrittämien avustajapalkkauksen samantasoisiksi.

1.3.2019 henkilökohtaisten avustajien A-palkkaryhmän avustajien palkkaus (il-

man kokemuslisiä) tulee olemaan: PK-seudulla 10,85 e/h ja muualla maassa 10,70 e/h. PK-seudun tilanne on poikkeuksellinen, koska siellä avustajien palkkaaminen on haasteellisinta ja vaikeinta.

Kokemuslisät jatkuvat kuitenkin ennenkin. Määrät löytyvät nettisivuilta.

Lisätietoja:

HetaHelp: ma ja ti klo 9-11, to 13-15 puh: 02 4809 2401 ja www.heta-liitto.fi/neuvontapalvelu

JHL:n neuvonta: 010 770 3311 ja www.henkilokohtaisetavustajat.fi tai jhl.fi

Katso infotilaisuus tästä linkistä:

<https://heta-liitto.fi/hetanja-jhln-infotilaisuus-30-8/>

Sari Lehikoinen

**Trubaduuri
Lassi Mettälä
käytettävissä
Tsil:in
jäsenyhdistysten
tilaisuuksiin
esiintymään tai
laulattamaan
väkeä
matkakorvausten
hinnalla.**

**Yhteydenotot:
0400-557632**

**70-VUOTIASTA
TSiL ry:tä**

**LÄMPIMÄSTI
ONNITELLEN**

DSL

TSIL Vastavirtafestivaaleilla – yksi 70-vuotisjuhlatilaisuuksista

On uskottava omaan asiaan!

Tsil osallistui Vastavirtafestivaaleille 25.8.2018 Arbikselä, Helsingissä. Aloitussanat lausui liiton varapuheenjohtaja Kaija Kiessling.

Liitto murroksessa

Saako pienin ja heikoin lainsäädännön kehittämisen eli sääntöjenpurun seurauksena surkeita palveluja liian isoon hintaan, miten käy köyhimmän ja sairaimman ihmisen? Eriarvoisuus lisääntyy, arjessa selviämisen hankaloituu. Tarvitaan ryhdistäytymistä ja uskoa omaan näkyymme: olemme heikoimman puolella!

-Irtisanomissuojan purkamisen on todellinen uhka vammaisille ja sairaille kuin muillekin osatyökykyisille. Irtisanomissuojan heikennyksien jälkeen on helppo irtisanoa, totesi **Kaija Kiessling**.

Jorma Eloranta kertoi liiton historiaa edeltävästä ajasta: Sotien jälkeen Suomessa demokratia kääntyi parempaan suuntaan. Alkuperäinen lähti Turusta, jonka jälkeen perustettiin pian perässä toimintaa Tampereelle, Loimaalle ja Forssaan.

Painopiste on vammaisten ja sairaiden oikeuksien puolustaminen neuvonnan ohella. Sosiaalipoliittiseen lainsäätöön yritetään vaikuttaa. Sairauskustannukset kasaantuvat vähävaraisille, joten valtion tekemät heikennykset vaikuttavat suoraan elämänlaatuun ja toimeentuloon.

Jorma totesi, että elämme globaalisti kaikkein liberalisintaa aikaa: yhteisöllisyys häviää, lähimmäistä ei huomioida, arvot kovenevat koko ajan ja kokoomuksen arvomaailma on vallalla. Sosiaalipuolen heikennyksiä ajetaan koko ajan voimakkaasti sääntelyn purun nimissä.

Jorma kiitti neuvontaa ja neuvonnan koulutuksia sekä liiton koulutustarjontaa, sosiaalipoliittisia seminaareja ja lehteä, jotka on nähty tärkeänä liiton toimintana alusta saakka. Neuvontaa on tarjolla puhelimitse sekä henkilökohtaisesti useassa paikallisyhdistyksessä. Lehden artikkeleista saa tietoa ja ”kättä pidempää” apua kauemmin kuin yhden lehden iän ajan.

Sari Laiho: ”Tarvitsemme moniosaajia ja uusia toimintatapoja yhdistyksiin”

Sari Laiho pohti omassa alustuksessaan dramaattisesti, että onko yhdistystoiminnan aika ohi. Tarvitsemme rikkaita, elämänmakuisia kohtaamisia, hyviä elementtejä nettinäkyvyyden rinnalle. Meidän pitää kuulua ja näkyä monilla eri areenoilla, kuten tänä kesänä Suomi-Areenalla Porissa, hän totesi. Meidän tulee profiloitua kaikin keinoin heikoimman ihmisen taakse ja avuksi, Sari sanoi voimakkaasti.

Voidaksemme vaikuttaa lainsäädäntöön tarvitsemme arjen kosketuspintaa, missä lainsäädäntö ei tue heikoimmin selviytyvää sairasta ja vammaista ihmistä. Tavoite on saada niiden ääni kuuluviin ja näkyviin, mikä liian usein jää kuulematta.

”Tässä liitossa ei pelätä olla jotain mieltä”

Sari Laiho painotti, että kaikki yhteistyö myös muiden kansalaisjärjestöjen kanssa on tärkeää ja tuottaa hedelmää. Talkootyö on tärkeää

ja arvokasta. Lahdessa möykättiin konduktöörin säilymisen puolesta. Saimme sentään ramppalvelun etä vammaiset pääsevät edelleen junaan, vaikka lippujen ostaminen onkin yhä hankalaa, hän totesi.

Yhteiskunnan tulee olla heikoimman puolella!

-Tällä hetkellä ajankohtaisia kipukohtia ovat taksiuudistus ja Kela-kydyt, pohti Sari.

Kela ei kuule asiakkaitaan. Ensin aliarvioitiin toimeentulotuen uudistus ja nyt epäonnistutaan täysin taksikujetuksissa. Ihmiset eivät pääse fysioterapiaan, lääkäriin, syöpähoitoihin. Järjestelmä ei pelaa. Taksit eivät halua tehdä työtä likimain palkatta. Kyyti jää kuittaamatta, ja asiakkaat odottavat turhaan. Ongelmia on varsinkin syrjäseuduilla, joissa takseja on vähemmän ja vaikeammin saatavilla – etenkin erityiskalustoa.

Uudistuksessa myös päivitys katosi. Ilmassa tuntuu olevan myös asenneongelmaa: Ei tunnu olevan niin tarkkaa pääsevätkö asiakkaat oikealla kalustolla hoitoihin ajoissa vai eivät.

Kuinka monta kuolemaa tarvitaan ennen kuin asiaan suhtaudutaan asianmukaisesti vakavuudella, puuskahiti Sari Laiho.

”Täytyy ihmetellä, miten päättäjät saavat nukutuksi”

Ikäsyryntää ei voi hyväksyä. Sari kertoi lisääntyvästä vanhuusköyhyydestä, mikä käy ilmi pulloja keräävässä vanhuksissa. Elämä menee sairauksien myötä liian tiukille, kun eläke ei nouse.

Vanhustenhoito on kurlalla tolalla. Auttavia käsiä on ihan liian vähän. Arvokysymys, halutaanko satsata heikoimpiin ja maan hiljaimpiin väestöosiin. Eivätkö päättäjät ymmärrä, että liian vähän rahaa palveluihin tarkoittaa heikkoa elämänlaatua – joskus jopa olemattont.

Tunnetko oikeutesi?

Anneli Kelloniemi (Oulu) kertoi Pohjoisen neuvonnasta ja tehneensä enimmillään 72 neuvonnan hakemusta vuodessa, joista tuli positiivisia päätöksiä 48. Tämä osoittaa, että neuvontaa kannattaa käyttää hyödykseen, jos ei ole varma omista oikeuksistaan ja miten niitä haetaan. Turussa neuvontaa on ollut historiallisesti pisimpään, keskittyen pitkään veroilmoitusten täyttämiseen. Myös Helsingissä saa neuvontaa – lähinnä puhelimitse.

Paikan päälle menemisessä näkee muutakin kuin ulkokuoren, kertoi Anneli. Siinä näkee, mitä apua taloudessa oikeasti tarvitaan. Liian pitkään sinnitellään ja ollaan liian ylpeitä tunnustamaan, että jaksaminen alkaa olla rajoilla.

Vammaispalvelut ennen ja nyt –paneeli

Paneeli koostui erilaisista konkareista: Pitkään liitossa toiminut konkari ja liittohallituksen jäsen **Aino Laine**. **Elina Nykyri** Vasemmiston vammaispoliittisesta työryhmästä edusti nuorisojäseniä – tulevaisuutta. Sari Laiho Tsil:n toiminnanjohtajana toi esiin paitsi omaa kokemustaan, myös laajemmin liiton näkemyksiä. Ja **Sari Lehtikoinen**, jolla on vuosikymmeni-

en järjestö- ja lehtityökokemusta.

Aino jakoi lapsuutensa Vähäjärvestä, jonne mentiin viikonlopuiksi ja jokainen toi mukanaan jotain kerjäämäänsä tavaraa, rakennustarvikkeita. Lautta ja naula kerrallaan vähä vähältä Vähäjärven toimintakeskus rakentui sataprosenttisesti jäsenten omalla työpanoksella.

Sari Laiho kertoi, miten esikouluun pääsy estyi, kun pieni kunta ei antanut sinne matkoja. Oli kurjaa kokea jo 6-vuotiaana yhteiskunnan eriarvoisuus. Toisaalta taas yhdistystoiminnasta saivat vertaistukea niin lapset kuin vanhemmatkin.

Elina Nykyri kertoi vammansa huonontuneen 10 vuotta sitten, on vaikeaa sairastaa harvinaissairautta, jonka ammattimainen hoito on sattumanvaraista. Myöskään kuntoutukseen hän ei ole päässyt helposti, laitospäästäjaksosta on jo 5 vuotta aikaa. Kuntoutusjaksoja on ihan liian harvoin.

Sari Lehtikoinen kertoi saaneensa ensimmäisen apuvälineensä, korkean ns. reumatulin, noin 10-vuotiaana köyhänapuna, kun varsinaista apuvälinelainaamaa tai vammaispalvelua ei vielä tunnettu. Koulukyydit keskikouluun hän sai, kun äiti ei enää jaksanut kuljettaa huonosti liikkuvaa tyttöä pyörän tarakalla. Ymmärtäväinen sosiaalityöntekijä vei kyydin päätettäväksi sosiaalilautakuntaan.

Edunvalvonnalle jatkossa yhä suurempi tarve

Sote pelottaa, katoavatko palvelut kokonaan ja paperit kiertävät, personointi katoaa lopullisesti, eikä sen uskota poistavan palveluiden saatavuuden eriarvoistumista. Apuvälineiden tasapäistäminen huolestuttaa. Vammat ja vammaisten tarpeet ovat yksilöllisiä. Karkaavatko palvelut sotessa eläkeläisen sairaan/vanhuksen/vammaisen ulottumattomiin. Vammaispalveluiden voimavara-edellytys myös huolestuttaa: pitäisi tarjota palveluita vammaisen ihmisen arjen näkökulmasta.

Teksti ja kuva:
Sari Lehtikoinen

Liitto Vastavirta-festivaaleilla, kuvassa Jorma Eloranta ja Sari Laiho.

Tsil:n Kulttuuripäivillä väkeä kautta Suomen

"Tammisaaresta 2.7.1918 Rakkaat Vanhemmat. Terveiset täältä Tammisaaresta. Suokaa anteeksi etten ole ennemmin kirjoittanut, en minä ole voinut ennemmin kirjoittaa kun olen vähävarainen mutta nyt sain ilmaiseksi kortin. Ja pyytäisin vähän leipää ja voita jos lähettäisitte postipaketina tulemaan että vahvistuisin kun olen ollut vallan kipeänä. Hyvästi ja voikaa hyvin sitä toivoo Kalle Lindroos. Osoite Tammisaari"

Näillä kortin sanoilla aloitti **Kaija Kiessling** puheensa Tapaturma- ja sairausinvalidien liiton kulttuuripäivillä. 17-vuotiaan Kallen kirjoit-

Anneli Palo ja Heikki Kangas esiintyvät

Soile Thun ja Jamma Ikonen viihdyttävät yleisöä.

tama sanoma oli muistutus meille vuoden 1918 tapahtumista. - Tapahtumista, joista on liian kauan vaiettu.

Kulttuuripäivien osantajat kunnioittivat hiljaisella hetkellä 1918 taisteluissa henkensä menettäneitä.

Kalle Lindroos kuoli näkään kaksi päivää kortin kirjoittamisen jälkeen.

Liiton kaksipäiväiset kulttuuripäivät Vähäjärven lomakodilla oli jälleen onnistunut voimannäyttö niin liiton, lomakodin kuin kaikkien osallistujien taholta. Talo oli täynnä. Paikalle oli saavuttu kautta Suomen kuulemaan ja seuraamaan sekä myös itse osallistumaan ohjelmasuorituksiin.

- Liiton perustajat tuskin olisivat osanneet odottaa tällaista viikonloppua, mutta varmasti olisivat olleet tyytyväisiä saavutetuista eduista. Tällä liiton vara-

Ada Juvonen ja Kaija Kiessling tanssin pyörteissä.

puheenjohtaja Kaija Kiessling viittasi ei yksin näiden päivien onnistumiseen, vaan ennen kaikkea tänä vuonna 70 vuotta täyttävän liiton toiminnan saavutuksiin edunvalvonnan saralla. Tämä työ ei ole loppumassa. Hyvinvointivaltion purku pala palalta huolestuttaa nyt, mutta olisi huolestuttanut myös liiton perustajia. - Onko työnsä mennyt hukkaan? - Ei, näin ei saa olla, totesi Kiessling.

- Takuueläkeläisiä on nyt 101 000, työkyvyttömyyseläkkeellä noin 200 000 ihmistä, alle köyhyysrajan noin 600 000 ja köyhyysrajan uhan alla eläen noin miljoona.

- Ja hallitus kaavailee juuri suurta sosiaaliturvauudistusta! Tämä ei hyvää seuraa, sanoi Kaija Kiessling. Tutkimusten mukaan vain 18 prosenttia kansalaisista enää kannattaa sotea.

Sotesta puhuessaan Kaija viittasi mm. siihen, että kannustamme ihmisiä huomioimaan miten ulkomaille varoja ja voittoja sijoittavien varat eivät hyödytä Suomen julkista terveydenhoitoa, ja siksi on syytä pitäytyä julkisen sektorin kirjoilla. Pörssiyhtiöiden asiakasmaksut siirtyvät maakunnilta yhtiöille (tai julkiselle, riippuen mihin asiakas on kirjautunut), ja siksi pörssiyhtiöiden tulee olla verovelvollisia Suomen valtiolle, koska varatkin tulevat valtiolta. - Tulevan mahdollisen maakuntahallinnon kaudella myös kansalaisten päätöksenteko siirtyy yhä kauemmas - kanto puhuja huolta demokratian huononemisesta.

Runsaasti ohjelmaa

Päivien ohjelma-anti oli varsin laaja. Oli laulua, soittoa,

Kulttuuripäivät vetivät salin täyteen yleisöä.

Herrasmiehet lauloivat naisille.

puhetta, runoa, sketsiä ja tanssin pyörrettä. Näytteille asetetut yhdistysten monipuoliset työt ilahduttivat ja vaihtoivat omistajia. Viemisinä yhdistyksiin saatiin uusia vinkkejä kerhotöihin. Lomakodin leivonnaiset ja leivät tekivät hyvin kauppansa. Kulttuuripäivien "viralliseen" ohjelmaan kuuluu myös jokavuotinen boccia-kisa. Tällä kertaa oli Porin yhdistyksen vuoro voittaa. Kolmijäseninen porilaisjoukkue sai pokaalin kotiin vietäväksi.

Vähäjärven lomakoti onnistui jälleen järjestämään hyvät puitteet tämänkin tilaisuuden pitoon. Porin sairaus- ja tapaturmainvalidit peräänkuulutti osaltaan entisajan talkooperinteen jatkamista. Yhdistys otti omalla

lahjoituksellaan osaa lomakodin kunnostustalkoisiin. Samalla haastettiin muut yhdistykset parhaaksi katsomallaan tavalla mukaan.

Kulttuuripäivillä tapasi paljon tuttuja, mutta runsain määrin myös uusia kasvoja. Kommentteina useilla, että varmasti tullaan seuraavallakin kerralla. Sitä ennen Vähäjärvellä voi nauttia lomailusta ympäri vuoden. Lomakoti on myös monien Tapaturma- ja sairausinvalidien liiton järjestämien kurssien pitopaikka.

Terttu Elomaa

Kuntoharjulla viihdytään

Porin sairaus- ja tapaturmainvalidien kesäpaikka Kuntoharju on ollut koko kesän ajan täydessä toiminnassa. Tiistaikerhot ovat koonneet jäsenistön toistensa seuraan vapaa-ajanviettoon. Mukaan on tullut myös uusia jäseniä. Päiväohjelmaan ovat kuuluneet omaehtoiset ohjelmat sekä tietysti ruoasta ja kahvista nauttiminen. Kaikki on toiminnut moitteettomasti. Talkoolaiset ovat tehneet päivistä onnistuneet.

Yhteistyötä on vuoden mittaan tehty eri yhdistysten

kesken. Kun porilaisia osallistui alkuvuonna turkulaisen kanssa liiton 70-vuotislavaseminaariin sovittiin uudesta tapaamisesta.

Elokuussa joukko Turun tapaturma- ja sairausinvalidien jäseniä saapuikin porilaisten vieraaksi Kuntoharjulle. Vaikka ilmassa oli haavoittavissa jo syksyn merkkejä, oli tapaaminen sitäkin lämpimämpi.

Iloinen puheensorina täytti välittömästi aurinkoisen harjun. Yhteiskuva otettiin, vaikka aivan kaikkia ei saatu mukaan. Ruokailun jäl-

keen yhteiselo jatkui esiintymisten ja puheiden siivittämisenä ulkoilmassa.

Jäsenistössä on paljon kuljetuspalveluja käyttäviä. Anne Bernerin toimet eivät kiitosta saaneet. Uuden taksilain myötä seuranneet toimimattomat kuljetuspalveluasiat oli yhteinen huolenaihe. Näistä puhuivat molempien yhdistysten edustajat. Vammaisten ja ikäihmisten kohtelut näiden palvelujen saamisessa saikin kuulijat mielteliäiksi. Vaadittiin asioihin puuttumista ja ongelmien korjaamista. Tähän työ-

Iloista yhdistysväkeä Kuntoharjulla.

hön on saatava myös muut vammaisjärjestöt mukaan.

Kiitokset kaikille paikalle saapuneille mukavasta yhdessäolosta. Tästä on hy-

vä jatkaa. Tapaamiset jatkoon.

Teksti: **Terttu Elomaa**
Kuva: **Mira Seittonen**

Liitossa tapahtuu

Liiton 70-vuotisjuhlaseminaari ja juhlat

Juhlaseminaari 6.10.

klo 12 lounas
klo 13 seminaarin avaus Sari Laiho

juhlapuhujina emeritusprofessorit Martti Kekomäki ja Juhani Lehto, sekä liiton puheenjohtaja Antti Holopainen
klo 15 kahvi
klo 15.30 Asiakkaan asema sotessa.

Paneelikeskustelijoina emeritusprofessori Martti Kekomäki, emeritusprofessori Juhani Lehto, lakimies Henrik Gustafsson Invalidiliitosta, vammaispalvelujen päällikkö Sari Juhila Tuusulasta sekä vakuutuslääketieteen ylilääkäri Janne Leinonen Valtionkonttorista.
klo 17 päivällinen

Juhlat 7.10.

klo 12 lounas
klo 12.30 tervehdysten vastaanotto
klo 13.00 tervetulosanat Sari Laiho
musiikkiesitys
juhlapuhe Antti Holopainen liiton historiikki Pauli Toikka
musiikkiesitys
jäsenten sana vapaa
juhlakahvit

Osallistuminen on mahdollista molempina tai vain toisena päivänä. Osallistumismaksut (sis. täyshoidon): Perushinta jäsenet 70 € / muut 80 €, eläkeläiset, työkyvyttömyyseläkeläiset ja työttömät jäsenet vain 50 € ja muut 60 €. Lauantain päiväkävijöiltä hinta on 25 € ja sunnuntain päiväkävijöiltä 15 €.

Ilmoitt. 26.9. mennessä liiton toimistoon toimisto@tsil.fi tai p. 09 3960 5681. Muistatthän samalla kertoa mahdollisista ruokavalioista tai -allergioista ja majoitustarpeestanne.

Huom! Sosiaalineuvonnan kurssi

on peruuntunut vähäisen kiinnostuksen vuoksi.

Puheenjohtaja-päivä

Yhdistysten puheenjohtajien päivä pidetään Helsingissä 15.11. Tarkempi paikka ja aikataulu ilmoitetaan myöhemmin. Ilmoittautumiset ruokavalioineen Minnalle 31.10. mennessä toimisto@tsil.fi tai 09-3960 5681.

Keravan päivä 17.6.

Tänä vuonna vietimme Keravan päivää huikean hienossa ilmassa. Lämpömittari näytti + 30C. Torin kävelylaatatkin olivat aivan lämpöisiä. Yleensä Keravan päivänä on sata-nut vettä. Tapahtuman järjesti Keravan kulttuuripalvelut.

Kaupunki täyttyi monipuolisesta ohjelmasta ja iloisesta tunnelmasta. Ohjelmassa oli mm. konsertteja ja taidetta. Tilaisuudet olivat ilmaisia ja jopa kahviakin saatiin ilman korvausta. Juoman tarve oli todella suuri johtuen suoranaisesti polttavasta auringosta. Ihmisiä oli liikkeellä todella paljon. Ruokailupaikoissa oli jatkuvia jonoja.

Monen moista tekemistä oli varmasti jokaiselle. Ohjelmassa oli soittoa Aurinkomäellä, konsertti kirjastossa, kansantanssia Paasikivenaukiolla ja näyttely Galleria Allissa. Taide- ja museo-keskus Sinikassa oli näyttely opastuksineen ja Heikkilän museossa mm. leikkejä lapsille sekä Topeliuksen satuja.

Keravalla toimivat järjestöt esittäytyivät kävelykadulla ja Keravan sairaus- ja tapaturmainvalidit oli ilman muu-

ta mukana. Yhdistyksellä oli myynnissä arpoja 2,- euroa kappale, joka toinen arpa voitti. Liiton esitteitä ja lehtiä jaoimme myös. Monen moisia kysymyksiä yhdistykselle esitettiin sosiaali- ja terveydenhoitoasioista.

Keravan päivän tapahtuma oli merkittävä sekä yhdistyksen toiminnan että auringon oton kannalta.

Tapio Tenhunen

Porilaiset mukana lomakodin kunnostuksessa

Porin Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry on osaltaan mukana uudistamassa Vähäjärven Lomakotia. Lomakoti on tärkeä kurssi- ja lepopaikka jäsenistölle.

Kuultuaan mm. majoitus-huoneiden kunnostuksista, teki yhdistys päätöksen osallistua omalla lahjoituksellaan ko. kohteiden ehostukseen.

Asia tuotiin julki Vammaiskulttuuripäivillä ja samalla haastettiin muut yhdistykset mukaan kunnostustalkoisiin sopiviksi katsomillaan tavoilla.

Turun Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry Loppuvuoden 2018 toimintaa

Toimisto: Yliopistonkatu 11 a E 79, Turku

Puh. (02) 232 8526

Sähköposti: tur.tsi@pp.inet.fi

Kotisivut: tsilturku.fi

Päivystys toimistolla maanantaisin klo 10-14

Sosiaalineuvonta: Puhelin 046 536 6327 ma ja ke 12-13. Muina aikoina saapuneisiin puheluihin vastataan mahdollisuuksien mukaan, pääsääntöisesti saman päivän aikana.

Askartelukerho kokoontuu torstaisin klo 10 toimistolla.

Marraskuu

Varissuo-musikaali Turun kaupunginteatterissa la 17.11. klo 14.00. Hinta jäsenet 60 e ja ei-jäsenet 65 e. Hintaan sisältyy lippu ja väliaikakahvi leivonnaisineen. Ilmoittautumiset toimistoon ja maksut joko toimistoon tai pankkitilille FI80 5710 0410 0247 07, viitenumero 2053, viimeistään 15.10. Toimisto ma klo 10-14, p. 02 232 8526, Kurt p. 050 307 4203 ja Arja p. 050 556 6609.

Joulukuu

Joululaulajaiset la 8.12. klo 14-16 Happy Housessa, Ursininkatu 11, Turku. Laulattamassa ovat Sirpa ja Olli. Tarjolla glögiä ja joulutorttukahvit. Ilmoittautuminen suotavaa tarjoilun vuoksi.

Perinteinen Grace-risteily 10.-11.12. Hinnat 51/40 ja 43/36 e. Hintaan sisältyy kahvi ja pullakuponki sekä joululounas ruokajuomineen. Laivalla esiintyy Neljänsuora. Ilmoittautumiset viim. 19.11. ja maksut toimistoon tai pankkitilille FI80 5710 0410 0247 07, viite 2079. Kokoon-tuminen satamassa klo 20, laiva lähtee klo 20.55.

Tervetuloa mukaan!

Koskilaiset kesäretkellä Valkeakosken vesillä

Suvi-Ellen laiva, siniset vedet, aurinko ja hanurinsoitto siivittivät Valkeakosken Ammattitauti- ja Sairausinvalidien kesäretkeä heinäkuun lopulla Mallasvedellä ja Roineella. Ruokaisa salaatti lisukkeineen sai, runoilijaa vapaasti mukaellen, "vatsat inisemään tyytyväisyydestä". Kuvaaja: Vesa Ruskeeniemi

Tampereen Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry:n syksyn 2018 muistio

Toimisto on avoinna parillisina keskiviikkoina kello 12-14, Näsilinnankatu 22 A 37, 6. krs.

Puh. (03) 214 2678, sähköposti: tsil.tampere@gmail.com.

Kerhot torstaisin klo 11, os. Pellervonkatu 9.

Kuukauden 3. torstai keittoa. Yhteislaulua kerran kuussa.

Liiton 70-vuotisjuhlaseminaari ja juhla 6.-7.10.

Päivätanssit Tapiolassa 21.10. ja 8.11. klo 15-18. Liput 10 e, sisältää pullakahvit.

Vammaispäivä 25.10. klo 11 kerhohuoneella yhdessä muiden vammaisjärjestöjen kanssa.

Pikkujoulut Vähäjärvellä 8.-9.12.

Kysy matkoista ja retkistä Irmeliltä 050 589 4644.

Porin Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry Toimintakalenteri syksy 2018

Kerhot **Nuorisotalolla**, Isolinnankatu 12, Pori, 1. krs.

Tiistaikerho klo 10.30-13.30, huone 3
2.10., 16.10., 30.10.,
13.11. ja 27.11.

Harrastekerho klo 11-14, huone 4
24.9.,
1.10., 8.10., 15.10., 22.10., 29.10.,
5.11., 12.11.,
Myyjäiset 19.11.,
26.11.,
3.12. ja 10.12.

Hallitus klo 14-16, huone 3
24.9., 29.10. ja 26.11.

6.-7.10. Liiton 70-v. juhlat Vähäjärvellä.
5.-9.11. IKMO-kurssi porilaisille Vähäjärvellä. Ilmoittautumiset kerhoissa.

Tarkemmat tiedot ja mahdolliset muutokset kerhoissa/
www.sivutie.net/facebook.

Lappeenrannan Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry:n toimintaa syksyllä 2018:

Keskiviikkokerhot aina kuukauden parillisina viikkoina klo 12.00 – 14.00.
3.10., 17.10., 31.10., 14.11., 28.11. ja 12.12.
Perillistenkatu 3 (käynti Mutkakadun puolelta).

Lisätietoja: pj. Anelma Tervo, Kimonkatu 17, 53500 Lappeenranta. Puh. 0400 878 579.

Jyväskylän Seudun Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry:n Toimintakalenteri syksy 2018

Kokoukset kuukauden ensimmäisenä kerhopäivänä klo 10 tai tarpeen mukaan

Kerhot keskiviikkoisin klo 11.00:
26.9. Vanhat rahat, muistellaan markkaa.
10.10. Postikortti, askartelua.
24.10. Kirjoitetaan tarinaa. Tee oma pieni tarina.
14.11. Leivotaan kaurasta. Paistetaan kauraherkkuja.
28.11. Maistellaan teelaatuja keksin kera.
13.12. Pikkujoulut, tarkemmin lähempänä ajankohtaa.

Tule viihtymään ja oppimaan yhteistyössä DSL:n kanssa! Kaikki kerhotoiminta on Saihokeskuksessa, Saihokatu 4.

Helsingin Seudun Sairaus- ja Tapaturmainvalidit HeSTI ry:n Toimintaa syyskaudella 2018

Toimisto: Kulmavuorenkatu 5, 00500 Helsinki
P. (09) 713 991, sähköposti: hssti@kolumbus.fi

OLOHUONE on kaikille avoin tapaamispaikka tiistaisin klo 12 – 15 yhdistyksen kokoustiloissa os. Kulmavuorenkatu 5.

SOSIAALINEUVONTAA torstaisin klo 14 – 16 Kulmavuorenkatu 5, puh (09) 713 991, neuvojana VTM **Olli Salin**.

TORSTAIKERHO joka kuukauden ensimmäinen ja kolmas torstai Kinaporin palvelukeskus, os. Kinaporinkatu 9, Kertsä 4 (4. krs). Syys-lokakuussa klo 12 – 14 ja marras-joulukuussa klo 14 – 16. Aiheista ja alustajista tietoa Olohuoneesta tai puheenjohtajalta.

Lisätietoja toiminnasta:
pj. Jussi Lilja puh. 0400 722706, sähköposti: jussi.lilja@iki.fi

TERVETULOA MUKAAN TOIMINTAAN!

Uusi Invalidi-lehden aikataulu vuodelle 2018

Lehden numero	Ilmestyy viikolla	Aineisto liiton toimistolle viim.
4/2018	vko 50 (joulukuussa)	19.11.

Aineistot liiton toimistolle sähköpostilla tsil@tsil.fi, tai postitse osoitteella Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto, PL 30, 00030 IIRIS.

Lehtemme rajallisen palstatilan vuoksi julkaistaan muissa lehdissä olleita juttuja vain, mikäli siihen on aiheen kannalta erityinen syy ja mikäli lehdessä on tilaa.

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto ry:n jäsenyhdistyksiä

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto ry
PL 30, 00030 IIRIS
(Käyntiosoite: Iiris-keskus, Marjaniementie 74, Itäkeskus, Helsinki)
Puh. (09) 3960 5680, 050 300 7135
Sähköposti: tsil@tsil.fi
Kotisivut: www.tsil.fi
Pankkiyhteys: Valkeakosken Op
IBAN-tilinumero: FI90 5494 0920 1019 48
BIC-koodi: OKOYFIHH

Helsingin Seudun Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry

Toimisto: Kulmavuorenkatu 5
00500 Helsinki
(09) 713 991
hssti@kolumbus.fi
Avoimna tiistaisin klo 12–15.
Pj. Jussi Lilja
jussi.lilja@iki.fi
Leikosaarentie 27 C 53
00990 Helsinki
0400 722 706

Hämeenlinnan Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

siht. Pasi Ranki
Erottajankatu 33 as. 6
13130 Hämeenlinna
050 5722 627
pasiranki@jippii.fi

Jyväskylän Seudun Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry

Tsto: Saihokatu 4
40630 Jyväskylä
Pj. Erkki Matikainen
040 5837991
erkki.matikainen@kotipor-ti.fi

Keravan Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry

Pj. Pirkko Laaksonen
Seunalantie 15 E 63
04200 Kerava
040 7571604

Lahten Seudun Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry

Pj. Ritva Korhonen
Loviisankatu 14 B 20
15100 Lahti
044 2610028
ritva.a.korhonen@phnet.fi

Lappeenrannan Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Pj. Anelma Tervo
Kimonkatu 17
53500 Lappeenranta
0400 878 579

Nokian Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Pj. Eero Salonen
Souranderintie 20 A 10
37100 Nokia
050 5851735

Oulun Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry

Pj. Anneli Palo
Kangasrinne 4 A 3
90240 Oulu
040 934 4472
anneli.palo43@gmail.com

Porin Sairaus- ja Tapaturmainvalidit ry

varapj. Lennart Laitinen
Hohtarintie 10
29250 Nakkila
02-5373611
lennart.laitinen@dnainter-net.net

Rauman Seudun Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Pj. Rauno Glad
Äyhöntie 186
26510 Rauma
0500 127 177
rauno.glad@gmail.com

Tampereen Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Tsto: Näsilinnankatu 22 A 37
33210 Tampere
(03) 2142678
av. ke klo 12–15
Pj. Anja Kivipensas
Hikivuorenkatu 2 A 9
33710 Tampere
045 8059 778

Turun Tapaturma- ja Sairausinvalidit ry

Tsto: Yliopistonkatu 11 a E
79, 20100 Turku
(02) 232 8526, tur.tsi@pp.inet.fi
Avoimna ma klo 10-14
Sosiaalineuvonta ma ja ke klo 12-13, p. 046 5366327
Pj. Kurt Laine
050 3074203
kurt.laine@luukku.com

Valkeakosken Ammattitauti- ja Sairausinvalidit ry

Pj. Reino Rantala
Apiankatu 9 A 14
37600 Valkeakoski
0400 620 725
reino.p.rantala@gmail.com

Varkauden Vammaiset ry

Pj. Kauko Kuokkanen
Laivalinnank. 8 B 25
78200 Varkaus
0400 313 406

uusi invalidi

Julkaisija

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto ry
PL 30, 00030 IIRIS
toimisto avoimna ark. 8.30–16.00

Puhelin

Sähköposti ja kotisivut

(09) 3960 5680, 050 300 7135
tsil@tsil.fi, www.tsil.fi/uusi-invalidi

Pankkiyhteys

Valkeakosken Op IBAN-tilinumero: FI90 5494 0920 1019 48
BIC-koodi: OKOYFIHH

Päätoimittaja

Antti Holopainen, Puistokatu 11 B 40, 15100 Lahti
puh. 0400 417 390, sp. antti.holopainen@fimnet.fi

Toimituskunta

Kaija Kiessling, Ritva Korhonen, Sari Lehikoinen, Kari Raatikainen, Marjaliisa Siira

Toimitussihteeri

Sari Laiho

Taitto

Asmo Koste

Paino

Suomalainen Lehtipaino Oy, Kajaani

ISSN-numero

0787-7021

**Uusi Invalidi -lehti netissä:
www.tsil.fi**

Aarre ja Sally Pulkkinen:

"Ei ole ollut tekemisen puutetta"

Haastattelin Sally (92) ja Aarre (89) Pulkkista Vähäjärven lomakodin takaterassilla. He olivat Vähäjärvellä muuttaman päivän lomalla syyskuun alussa. Ulla-tytär on mukana auttamassa äitiään.

Teillä on pitkä yhteinen elämä.

Sanos muuta, avioliitos-
sa ollaan oltu jo 66 vuotta ja
erottu ei olla kertaakaan.

Meillä on kaksi lasta Ulla
ja Antero.

**Miten teidän tarinanne
limitetty Vähäjärveen?**

Me oltiin yli 20 vuotta sit-
ten täällä aina kesät. Tultiin
Vappuna ja lähdettiin kotiin
sadonkorjuun aikaan. Mei-
dän asuntovaunu oli tuos-
sa aitan vierellä vakituisesti
vuosikausia ja siellä me nu-
kuttiin yleensä. Välillä ei tien-
nyt, kumpi oli koti.

Sally kävi välillä Jyväsky-
län kotona huilimassa, mut-
ta minä olin täällä koko ke-
sän vapaaehtoistyössä. Välil-
lä tuurattiin talonmiestä, tal-
koiltiin kaikenlaista, tehtiin
mitä oli tehtävänä.

Västilän Paulin kanssa rak-
enneltiin kaikenlaista yhdessä,
esim. tehtiin portaat
rantaan.

Olin ammatiltani putki-
mies niin remonttihommia
tein kanssa kaikenlaista, ker-
too Aarre.

**Aarre kertoo heidän jos-
kus tuuranneen myös joh-
tajaa hänen loma-aika-
naan.**

Joskus oltiin täällä kak-
sistaan ja oli hiljaista. Silloin
tuurasin Västilän Tarjaa, että
hän pääsi lomalle. Annettiin
vieraille avaimia ja otettiin
rahat pois majoituksestaan.

Aarre ja Sally Pulkkinen. Välissä tytär Ulla Koskela.

Täällä kävi silloin ennen ai-
kaan paljon venäläisiä mat-
kalaisia. Tiesivät, mihin tul-
la yöpymään. Rikkaita olivat
ja koitettiin niiltä nykiä rahat
pois, vaan ei ihan kokonaan
onnistuttu, Aarre toteaa ilki-
kurisesti.

**Miten Sally auttelit tääl-
lä?**

Kaikenlaista on tullut teh-
tyä. Välillä olin kokkina ke-
sällä, ompelin verhot, pöytä-
liinoja ja kokille essut.

**Kysyin Sallyn ja Aarteen
lapsuudesta ja nuoruus-
vuosista.**

Jouduin huutolaiseksi
9-vuotiaana, kertoo Sally, ta-
loon, jossa oli paljon lapsia.
Ne lapset olivat sitten mun
hoidossa. Leikittiin paljon ja

jopa heinäaikaan, kun men-
tiin pellolle, minä hoidin siel-
läkin lapset, muistelee Sally.

Karkasin kotoa Perhosta
ensin metsätöihin, sitten pää-
sin putkitöihin ensin apumie-
heksi ja siitä sitten asentajak-
si. Se ammattikoulu oli sellai-
nen ennen vanhaan, Aarre
kertoo omaa tarinaansa.

**Miten teidän rakkaus-
stoorinne alkoi?**

Olin Vaasassa armeijas-
sa ja ystävästyin siellä Sal-
lyn veljen Viljon kanssa.
Kun pääsimme lomalle, en-
kä oikein tiennyt, miten siel-
tä pääsee Perhoon, Viljo sa-
noi, että lähtisin hänen kans-
saan. Menimme Kokkolaan
junalla. Tarkoitukseni oli jat-
kaa siitä linja-autolla. Viljo
usutti kuitenkin, että men-

nään ensin käymään hänen
sisarensa luona. No, siinä kä-
vi sitten niin, että Viljo jatkoi
heti matkaa, ja minä jäin Sal-
lylle, vaikka kyllä mä Perhos-
sakin ehdin sillä lomalla käy-
mään.

Siitä se yhteinen matka
jatkuu Sallyn kanssa armei-
jan jälkeen Kokkolassa, Aar-
re muistelee.

Jyväskylään muutettiin,
kun jäin eläkkeelle yli 20
vuotta sitten.

Yhdistyksessä aktiivisina

Liityin Jyväskylän yhdistyk-
seen 1980-90-luvun vaiht-
teessa, kertoo Aarre, ja Sally
tuli mun perässä sinne.

Alkuun olin liittohallituk-
sessakin, kertoilee Aarre.

Olen aina ollut aktiivinen

työväenliikkeen yhdistyksis-
sä. Pääasiassa olen ollut pu-
heenjohtajana ja rahaston-
hoitajana.

Sally huolehti yhdistykses-
sä ruoasta ja kahvitteluista,
sanoo Aarre.

Se oli mulle luontaista, to-
teaa Sally. Olin työmaaruok-
kalassa töissä.

Meillä oli kokkikerhokin
yhdistyksessä. Laitettiin yh-
dessä ruokaa kerran viikos-
sa. Ullakin oli lapsenlapsen-
sa kanssa siellä kuusi vuotta
sitten.

**"Onpas toi koivu
kasvanut!"**

Ei ole tämän ihanampaa
paikkaa kuin tämä Vähäjär-
ven lomakoti, innostuu Aar-
re kesken haastattelun ja
ihastelemme yhdessä mai-
semaa.

Rauhallinen, kiva paikka.
Ei haittaa läheisyydessä ole-
va Tampere-Lahti-tien humi-
nakaan.

**Mitä haluaisitte sanoa
70-vuotiaalle Tapaturma ja
Sairausinvalidien liitolle?**

Yhdistyksien pitäisi tuoda
vanhanaikaisia tapoja vähän
takaisin, eikä hoidella kaik-
kea digidigi. Esimerkiksi liiton
aluekokoukset kierrätettiin
ympäri alueilla ja liittokokou-
ukset järjestettiin alueilla. Nyt
kaikki on täällä Vähäjärvellä.

Silloin ennen koko kau-
punki tiesi, kun meillä oli ko-
kouksia. Saimme mainoksia
lehtiin, ja sitä kautta tietoi-
suutta levitetyksi. Nykyään
oikein kukaan ei edes tunne
tätä liittoa.

Tultiin monilla linja-autoil-
la tilaisuuksiin, kerjättiin ruo-
katarpeita kauposta ja neu-
voteltiin kaupunkien kanssa
kokouspaikat, bussiparkit. Ja
kaikki tehtiin talkoilla. Oli te-
kemisen meininki.

Nyt hyvä, kun yhdistysvä-
ki tietää, että kokoustetaan.
Ollaan niin hiljaa ja kokoon-
nutaan kuin varkain, Aarre
oikein innostui aiheesta.

Ennen täällä Vähäjärvellä
pidettiin isoja geimejä. Jos-
kus pesin jopa parisataa la-
kanaa kerralla vieraiden läh-
dettyä, muistelee Aarre.

Mutta nyt lomailaan. Viik-
ko jatkuu aktivointiseminaa-
rilla. Lähdemme sisään syys-
kostealta terassilta tapaa-
maan vasta tulleita seminaa-
rilaisia.

Haastattelu ja kuva:
Sari Lehikoinen

**Vähäjärveltä
kuuluu**

Vähäjärvellä vietettiin
syyskuun alussa yhdis-
tysten aktivointiseminaa-
ria, mukana oli muka-
vasti osallistujia Oulusta,
Nokialta, Porista, Tampe-
reelta, Lahdesta ja Jyväsky-
länstä. Paljon tuli uutta
ja mielenkiintoista asiaa
kaikille.

Opintokerhojen suun-
nittelusta ja tärkeydes-

tä meille luennoi **Jari-Pekka
Tamminen** DSL:stä. Markki-
nointiin ja esillä olemiseen
pitää panostaa oli myös päi-
vän teemana, siitä innostu-
neena saimme tehtyä Jyväsky-
lään ja Tampereelle omat
facebook sivut, käykään
kurkkaamassa.

Kari Raatikainen

Tällä kertaa meitä oli Oulusta, Tampereelta, Jyväskylältä,
Porista, Nokialta ja Lahdesta. Iloisissa ja toiveikkaissa tun-
nelmissa suunnittelimme tulevaa. Kuva: Kari Raatikainen